Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Руденського психоневрологічного інтернату

01.09.2026

м. Луцьк, 2026

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 01.09.2026 групою НПМ здійснено відвідування Руденського психоневрологічного інтернату у Волинській області (далі – заклад, інтернат, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Шкльода Катерина Олександрівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Волинській області (керівник групи НПМ);

Храновський Назарій Ігорович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Литвинчук Ірина Миколаївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Соляр Анастасія Олександрівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Дмитрук Ірина Валеріївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Щесюк Оксана Вікторівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Заклад знаходиться за адресою: вул. Залізнична, буд. 1, с. Руда, Ковельський р-н, Волинська обл., 44345.

Керівник закладу: Місюк Олена Іванівна.

Згідно з Положенням про Руденський психоневрологічний інтернат, затвердженим розпорядженням голови Волинської обласної ради від 12.12.2023 № 676 (надалі – Положення закладу), ПНІ є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування жінок зі стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров’я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

Інтернат є об’єктом спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Волинської області. Засновником інтернату є Волинська обласна рада.

Заклад розрахований на перебування 160 осіб жіночої статі. На день

відвідування у ПНІ перебувало 168 підопічних, з яких 50 осіб є дієздатними, 89 осіб – недієздатними, 11 осіб – ліжковими хворими, 27 осіб – належать до маломобільних груп населення. Встановлену групу інвалідності мають 152 особи. Також у закладі перебуває 50 підопічних із числа внутрішньо переміщених осіб.

Відповідно до наданої інформації, у 2025 році у ПНІ поступило 37 осіб, померла 21 особа.

Штатним розписом установи на 2026 рік передбачено 98,0 штатних одиниць, з яких 6 штатних одиниць – адміністративно-управлінський персонал; 4 штатних одиниці – відділ бухгалтерської служби; 25 штатних одиниць – господарський персонал; 11,75 штатних одиниць – відділ медичної служби; 32,75 штатних одиниць – І відділ для осіб зі значно зниженою рухомою активністю та ліжко-хворих; 8,5 штатних одиниць – ІІ відділ для осіб, які здатні частково самі себе обслуговувати; 6 штатних одиниць – персонал кухні, столової; 5 штатних посад – підсобне господарство. Місячний фонд заробітної плати складає 1695902,73 грн.

Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» заклад отримав ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю: організація і управління охороною здоров'я, психіатрія, терапія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа (наказ Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 20.07.2020 № 1664, реєстраційне досьє від 24.06.2020 № 3005/Л-П).

На території закладу розташовані 15 будівель:

триповерховий житловий корпус призначений для проживання та обслуговування підопічних, медичний блок, харчоблок та кабінети працівників обслуговуючого персоналу, адміністрація (2621,4 кв.м);

баня-пральня (253,9 кв.м);

котельня (63,3 кв.м);

гаражні приміщення на 5 автомобілів (248,9 кв.м);

тваринницький комплекс для великої рогатої худоби, свиней, овець (881,9 кв.м.);

склад призначений для зберігання сільськогосподарських знарядь (52,3 кв.м);

житловий будинок (не експлуатується; 57,7 кв.м);

склад (7,2 кв.м);

насосна станція теплопередачі (21,6 кв.м);

піднавіс для зберігання сільськогосподарської техніки (127,8 кв.м);

конюшня (166,6 кв.м);

технічне приміщення (51,3 кв.м);

овочесховище (69,3 кв.м);

насосна каналізаційна станція (28,3 кв.м);

молочний блок (61,1 кв.м).

Територія закладу огороджена та облаштована для відпочинку підопічних на свіжому повітрі: наявні лави та криті альтанки (фото 1). Підопічні вільно пересуваються територією закладу.

У ПНІ облаштовано окрему кімнату для побачень мешканців із відвідувачами. Також є спеціально облаштована зона для проведення майстер-класів та інших спільних занять. Простір забезпечений м'яким інвентарем, телевізором, тенісним столом і матеріалами для творчості. (фото 2, 3, 4).

З метою забезпечення безпеки та сприяння, у разі потреби, швидкій евакуації, підопічні, які належать до маломобільних груп населення, розміщені в кімнатах в цокольному приміщенні та мають вільний доступ до внутрішнього огородженого прогулянкового двору. Для полегшення орієнтування та ідентифікації кімнат на дверях розміщено таблички із фотографіями та іменами підопічних. (фото 5).

В закладі облаштовані санітарно-гігієнічні кімнати з урахуванням потреб маломобільних підопічних.

У житловому корпусі функціонує автоматична система пожежної сигналізації, наявні вогнегасники, адміністрацією ведеться їх облік та своєчасне обслуговування. У закладі наявні схеми евакуації.

Для забезпечення підопічним безперешкодного доступу до мережі Інтернет у закладі встановлено шість точок доступу Wi-Fi. Підопічні мають можливість користуватися власними мобільними телефонами.

Коридори житлового корпусу обладнані поручнями. Підопічні забезпечені засобами технічної реабілітації, зокрема кріслами колісними, ходунками. У житлових корпусах вікна не заґратовані.

На інформаційних стендах інтернату розміщена інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, у тому числі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав.

Заклад забезпечений двома генераторами на випадок відключень електроенергії.

Підопічні проживають у кімнатах по 2-4 особи (фото 6, 7). Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах закладу задовільне. У деяких житлових кімнатах є телевізори. Для забезпечення приватності під час переодягання, проведення санітарно-гігієнічних процедур ліжковим хворим персонал використовує ширми, які зберігають в санвузлах (фото 8).

Підопічні закладу забезпечені сезонним одягом, який зберігається у складських приміщеннях та має відповідне маркування.

У закладі облаштовано окреме приміщення перукарні, де підопічні отримують перукарські послуги.

Санітарний стан постільної білизни та одягу підопічних задовільний. Працівниками проводиться належне прибирання в житлових кімнатах та приміщеннях загального користування. Забезпечується догляд за ліжковими хворими підопічними: надається допомога у годуванні, здійсненні

індивідуальних санітарно-гігієнічних процедур.

Наказом закладу від 06.01.2026 № 11/од створено мультидисциплінарну команду та визначено її склад.

Наказом ПНІ від 10.01.2026 № 25/од затверджено склад Громадської ради. 30.03.2026 та 25.06.2026 Громадська рада звітувала про проведення культурно-масових заходів закладу.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації з сімейними лікарями Комунального некомерційного підприємства «Любомльське територіальне медичне об'єднання Любомльської міської ради» та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2026 році, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2025 року № 1808.

Медична документація ведеться відповідно до вимог наказу МОЗ від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

Стоматологічні послуги підопічні отримують в амбулаторії загальної практики сімейної медицини в селі Вишнів, Ковельського району, Волинської області.

Інтернатом укладено договір від 27.04.2026 № 73 з ТзОВ «Медікс компанія управління» (м. Хмельницький) щодо забезпечення догляду та медичного обслуговування підопічних з питань: надання паліативної допомоги, інформування підопічних про можливості профілактики ускладнень та лікування.

У приміщеннях для зберігання лікарських засобів встановлено термометри та гігрометри для контролю температурного режиму і відносної вологості повітря, а також холодильне обладнання для зберігання препаратів із дотриманням визначених температурних умов. У медичному кабінеті наявний запас медикаментів для лікування підопічних відповідно до медичних призначень. Медична документація у закладі ведеться відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

Молодший медичний персонал забезпечує догляд за ліжковими хворими підопічними, зокрема надає допомогу у годуванні та проведенні санітарно-гігієнічних процедур.

Підопічних забезпечено раціональним п'ятиразовим харчуванням. Деякі підопічні харчуються в приміщенні їдальні (фото 9).

Наявне щоденне та перспективне меню. У приміщенні харчоблоку робочі поверхні та витяжка чисті, посуд має відповідне маркування та зберігається в належному стані (фото 10).

Інтернат забезпечений столовим і кухонним посудом, інвентарем, а також мийними і дезінфікуючими засобами у достатній кількості.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба їжі.

Сума витрат на харчування на одну особу на день в інтернаті складає 119,22 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу на день складає 12,04 грн.

На кожного підопічного ведуться особові справи, укладені договори про надання соціальної послуги. Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 60 підопічними та 10 працівниками закладу.

Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних до групи НПМ не надходило та під час візиту групою не зафіксовано.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 29.01.2025, за результатами якого виявлено порушення прав:

на життя та безпеку;

на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;

на повагу до приватного і сімейного життя.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились наступні рекомендації Волинській обласній військовій адміністрації, Волинській обласній раді:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити проведення обстеження підвальних приміщень закладу відповідними комісіями із залученням територіальних органів ДСНС щодо можливості їх використання для укриття населення як найпростіших укриттів.

Руденському психоневрологічному інтернату забезпечити:

обстеження підвальних приміщень закладу відповідними комісіями із залученням територіальних органів ДСНС щодо можливості їх використання для укриття населення як найпростіших укриттів;

дотримання норм житлової площі на одну особу;

встановлення кнопок виклику персоналу у кімнатах, зокрема в яких проживають ліжкові хворі підопічні;

облаштування житлових кімнат меблями відповідно до Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми);

забезпечити право на приватність під час переодягання, проведення

санітарно-гігієнічних процедур ліжковим хворим підопічним.

Під час відвідування 01.09.2026 групою НПМ встановлено виконання таких рекомендації:

придбано ширми, які використовують під час переодягання, проведення санітарно-гігієнічних процедур ліжко хворим підопічним;

встановлено кнопки виклику персоналу у кімнатах першого поверху, в яких проживають ліжкові хворі підопічні.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню та покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України, стаття 15 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

1. До затверджених посадових інструкцій медичних працівників закладу не включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання, що порушує вимоги статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження.

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

2. У закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані підвальні приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та Вимогам щодо утримання, облаштування та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Порушення права на охорону здоров’я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров’я»).

3. У житлових кімнатах, коридорах, обідній залі та кухні зафіксовано наявність мух (фото 11, 12, 13). Для боротьби з комахами використовуються липкі стрічки, які не є достатнім засобом для ефективної боротьби з комахами та забезпечення належного санітарно-гігієнічного стану приміщень.

Зазначене може свідчити про неналежний санітарний стан житлових зон та

недостатнє проведення заходів із дератизації та дезінсекції, що порушує вимоги статті 18 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та створює ризики для здоров’я підопічних.

4. Під час аналізу медичної документації група НПМ виявила, що в інтернаті перебуває дві особи, яким визначено дієту за станом здоров’я. Однак, у закладі відсутнє дієтичне меню, що суперечить пункту 7 Положення закладу. Відсутність забезпечення дієтичним харчуванням може призводити до розвитку серйозних ускладнень, таких як погіршення зору, ураження серцево-судинної системи, а також до погіршення загального стану здоров’я.

5. Відповідно до статті 23 Закону України «Про психіатричну допомогу» заклад соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади, або уповноважений ним орган зобов’язаний не рідше одного разу на рік забезпечувати проведення огляду таких осіб лікарською комісією за участю лікаря-психіатра, психолога та педагога з метою вирішення питання щодо подальшого проживання особи в закладі або перегляду рішення про визнання її недієздатною. Відповідно наказу від 08.05.2026 № 34/од про організацію проведення лікарсько-консультативної комісії створено відповідну комісію та проведено огляд підопічних, список, яких визначено у відповідному додатку. Однак, такі висновки в закладі відсутні, у Журналі запису висновків лікарсько-консультативної комісії відсутнє об’єктивне підтвердження даних огляду в медичній документації, а в графі «Діагноз» міститься лише класифікатор психічних розладів (хвороби). Такий формальний підхід позбавляє підопічних реальної можливості домогтися перегляду їх цивільного статусу та можливості відновлення своїх прав.

6. Під час вивчення медичної документації встановлено, що в окремих випадках відсутні підписи пацієнтів, які мали б підтверджувати надання ними усвідомлених згод на амбулаторну психіатричну допомогу (форма первинної облікової документації № 003-8/о) та усвідомлених згод на проведення психіатричного огляду (форма первинної облікової документації № 003-7/о), затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970. Вказане є грубим порушенням вимог статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу».

7. В порушення наказу МОЗ від 23.07.2002 № 280 «Щодо організації проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій, виробництв і організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення» окремі працівники не пройшли своєчасно медичний огляд та були допущені до фактичних виконання обов’язків, що створює ризики для життя і здоров'я підопічних ПНІ.

8. Відповідно до Порядку застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров’я України від 24.03.2016 № 240, застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції підлягає обов’язковому документуванню. Зокрема, передбачено ведення «Журналу реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні

психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади», а також оформлення відповідних протоколів.

Під час відвідування встановлено, що зазначений журнал в установі не ведеться, а відповідні протоколи застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції не заповнюються. Таким чином, не забезпечується належна фіксація випадків застосування таких заходів, їх обґрунтованості, тривалості та обставин застосування, що не відповідає встановленому порядку документування та створює ризик необґрунтованого або неналежно контрольованого застосування фізичного обмеження та ізоляції.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

9. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в окремих кімнатах підопічних, що є порушенням норм житлової площі на особу та не відповідає вимогам Державних будівельних норм України В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007). Наприклад, площа однієї з кімнат становить 18,7 м^2, а в кімнаті проживає 4 особи. Відтак, на одну людину припадає 4,6 м^2 (фото 5, 7). Зазначене створює умови, за яких порушуються передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8-10 м^2).

10. У житлових кімнатах другого та третього поверхів житлової будівлі інтернату та у всіх санвузлах відсутні кнопки виклику персоналу. Така ситуація може створювати труднощі для підопічних, які не можуть самостійно пересуватися, у своєчасному зверненні по допомогу до працівників закладу, зокрема, у разі погіршення стану здоров’я або виникнення потреби в екстреній медичній допомозі.

11. Водночас, встановлено, що потреби підопічних у твердому інвентарі забезпечені не в повному обсязі, що не відповідає вимогам розділу VI Мінімальних норм. Так, у частині житлових кімнат відсутні приліжкові тумби, столи та тверді стільці (фото 5, 7).

12. Підопічні закладу харчуються з металевого посуду та під час прийому їжі використовують виключно ложки (фото 9). Європейський комітет із запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – КЗК) у Восьмій Загальній доповіді [CPT/Inf (98) 12] зазначає, що підопічним слід надавати можливість використання елементів звичайного «нелікарняного» життя, зокрема користуватися відповідним посудом та столовими приборами, що є невід’ємною частиною програми психосоціальної реабілітації.

13. Групою НПМ встановлено, що підопічні фактично позбавлені безперешкодного доступу до чистої питної води, оскільки як у житлових приміщеннях (кімнатах), так і під час прогулянок на подвір’ї мешканці мають доступ до питної води лише за зверненням до персоналу, що не забезпечує можливості вільного та самостійного доступу до питної води відповідно до

потреб.

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 29 Конституції України).

14. Згідно зі статтею 22 Закону України «Про соціальні послуги» договір про надання соціальних послуг укладається в письмовій формі між ПНІ та отримувачем соціальних послуг, який визнаний судом недієздатним, що суперечить вимогам статтей 41, 20, 226 Цивільного кодексу України. Зазначене свідчить про системне порушення цивільного законодавства та прав недієздатних осіб з боку адміністрації закладу, юридичну нікчемність укладених правочинів.

Порушення права володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю (стаття 41 Конституції України).

15. Під час відвідування групі НПМ зі слів підопічних та працівників закладу стало відомо, що грошові кошти дієздатних підопічних зберігаються у керівника закладу.

Дієздатні підопічні повідомили, що не мають можливості зберігати належні їм грошові кошти, а також самостійно обирати та придбавати необхідні речі й товари. За їхніми словами, у разі потреби у придбанні певних товарів вони звертаються до працівників закладу з відповідним проханням, після чого працівники здійснюють їх придбання та передають підопічним у межах визначеної суми коштів.

Зазначені обставини потребують додаткової оцінки з огляду на необхідність забезпечення права дієздатних підопічних самостійно розпоряджатися належними їм коштами та майном, у тому числі самостійно обирати товари відповідно до власних потреб і бажань та здійснювати їх придбання. Зазначене може свідчити про обмеження майнової самостійності дієздатних підопічних та їхнього права самостійно розпоряджатися власними коштами.

Під час влаштування до закладу не здійснюється опис та документування особистого майна, яке належить підопічному та перебуває при ньому на момент прибуття до закладу, у зв'язку з чим відсутня інформація про перелік такого майна, що є порушенням вимог Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957.

16. Відповідно до вимог Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями чи підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173, (надалі – Порядок), в закладі створено комісію з питань використання коштів недієздатних підопічних. Однак, в порушення пункту 10 Порядку відсутнє належне ведення справ на кожного

підопічного щодо використання коштів, які б містили належну облікову документацію: звернення заповнюються формально та не підписані жодною особою, акти видачі містять лише загальну інформацію про вид товарів, а не їх перелік, відсутні копії виписок із банківських рахунків, відкритих на користь вихованця/підопічного, про рух коштів за звітний період. Адміністрацією інтернату не надано групі НПМ жодного підтвердження про фактичні залишки коштів на особистих рахунках підопічних, таких виписок із банківського рахунку немає по жодній людині. Практика неналежного ведення обліку нарахування та використання коштів підопічних має системний характер та застосовується до усіх підопічних.

Після відвідування представником Уповноваженого у Волинській області був направлений лист від 14.09.2026 № 17775.2/26/53 із запитом про надання копій журналів та виписок із зазначенням залишків коштів на рахунках підопічних. Директором закладу було надано письмову відповідь про те, що 17.09.2026 (через 17 днів з моменту відвідування групою НПМ) нею був зроблений запит до відділення Ощадбанку про надання виписок з банківських рахунків підопічних, опікуном яких визначено заклад.

У листі директор також повідомила:

«відповіді від банку не отримали, фінансових документів про зняття готівки з рахунків підопічних уповноваженими працівниками інтернату (а саме платіжних доручень) немає, оскільки зняття коштів здійснює керівник закладу). Відсутній звіт про використання коштів підопічних, опікуном яких визначено заклад, а також немає інформації щодо передачі залишків коштів на рахунку підопічних після їх смерті».

У зв’язку з наданням директором закладу неповної інформації Представник Уповноваженого повторно направила запит від 25.09.2026 № 18891.2/26/53. Крім того, 29.09.2026 з метою отримання повної інформації та з’ясування додаткових обставин до закладу направлено члена моніторингової групи Соляр А.О. Відповідь директора закладу на запит містила наступну інформацію:

“звітні документи за 2024 рік зберігаються у сейфі, до якого немає доступу поки відповідальний працівник знаходиться у відпустці і перебуває за кордоном. Не використані кошти підопічних зберігаються у сейфі в окремих конвертах на кожного підопічного. Кошти накопичуються і використовуються на потреби підопічних. Не використані кошти Пук Марії Юхимівни, яка померла 22.06.2026 зберігаються у конверті у сейфі”.

На вимогу члена моніторингової групи НПМ ключ від сейфу було знайдено, а запитувані документи надано для ознайомлення. У ході спілкування з адміністрацією закладу членом моніторингової групи встановлено, що Журнали обліку надходження та витрачання пенсійних коштів підопічних за 2025 та 2026 роки були знищені.

При цьому накази, розпорядження або інші документи, що підтверджують прийняття рішення про їх знищення, а також відповідні акти про знищення зазначених журналів, адміністрацією закладу не складалися та не надавалися.

Зазначені обставини зафіксовано членом моніторингової групи під відеозапис, про здійснення якого директора закладу було завчасно попереджено.

Під час повторного візиту члена моніторингової групи до закладу директор інтернату повідомила про те, що кошти підопічних знаходяться не на банківських рахунках, а зберігаються у сейфі. Після перевірки фактичного залишку коштів у підопічних, обраних у випадковому порядку, шляхом їх зіставлення з відповідними записами у журналі, копію якого директор закладу надала раніше, а також з інформацією, зазначеною у її листі від 29.09.2026 № 414, встановлено невідповідність фактичних залишків коштів обліковим даним, зокрема виявлено нестачу коштів щодо кожного з перевірених підопічних.

Директор закладу також не змогла надати інформацію щодо коштів підопічних, які померли у закладі. Відповідно до наданої інформації, у 2024 у ПНІ померло 15 осіб, в 2025 році – 21 особа, в 2026 – 22 особи. Однак жодних документів, які б фіксували передачу коштів померлих осіб у закладі групі НПМ не надали. На неодноразові запитання щодо подальшої передачі коштів померлих у закладі осіб директор закладу щоразу відповідала: «Не знаю». Разом із тим під час повторного відвідування у сейфі був виявлений конверт з готівковими коштами на суму 9266 грн., що належать Пук Марії Юхимівні, яка померла 22.06.2026.

Таким чином, відсутність виписок із банківських рахунків підопічних ставить під сумнів наявність залишку коштів на особистих рахунках підопічних. Фактично надходження та використання пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог підопічних ведеться без належного підтвердження фінансовими документами. Це створює високі ризики систематичного порушення майнових прав підопічних та вчинення фінансових зловживань.

Порушення права на працю (статті 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 43 Конституції України)

17. Записами журналу обліку трудової діяльності підопічних зафіксовано дати, години, прізвища підопічних та стан здоров’я, яких залучають до працетерапії. З пояснень підопічних та інспектора з трудової терапії, підопічні інтернату залучались до прибирання приміщень, території закладу, однак окремі підопічні скаржились на те, що їх залучають до виконання робіт по прибиранню території, збиранню городини. Статтею 25 Закону України «Про психіатричну допомогу» визначено заборону залучати осіб із психічними розладами до примусової праці. Працетерапія може застосовуватися виключно за медичними показаннями з метою реабілітації, а не для вирішення господарських потреб установи.

Виконання робіт, що входять до посадових обов'язків штатного персоналу (прибиральників, двірників, робітників з комплексного обслуговування), підопічними без укладення трудового договору та виплати заробітної плати є трудовою експлуатацією.

18. Відповідно до посадової інструкції інспектора з трудової адаптації Місюк Г., затвердженої директором інтернату 02.01.2023, кваліфікаційні вимоги до посади – неповна вища освіта відповідного напрямку підготовки. Однак, з матеріалів особової справи Місюк Г. та з її пояснень встановлено, що остання має загальну середню освіту. Виконання функціональних обов’язків по посаді, зокрема організація адаптації до трудової діяльності осіб з інвалідністю, обирання ефективних форм, методів, засобів трудової адаптації підопічним, порушує вимоги статті 13 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», принципи надання соціальних послуг, визначені статтею 3 Закону України «Про соціальні послуги», право підопічних на отримання якісних, професійних та безпечних соціально-реабілітаційних послуг, оскільки відсутність фахової освіти у працівника унеможливлює належне врахування медичних показань, протипоказань та індивідуальних потреб осіб з інвалідністю.

Зазначене може свідчити про неналежну кадрову політику керівництва закладу, створення ризиків завдання шкоди здоров'ю підопічних через непрофесійний підбір трудових навантажень, а також формальний підхід до організації реабілітаційного процесу в установі.

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України)

19. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов’язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. Водночас, всупереч пункту 3 Положення закладу, не забезпечується денна зайнятість отримувачів соціальних послуг (заняття творчістю, навчання тощо) з урахуванням їх стану здоров’я та бажання. З пояснень працівників, а також наявних фотозвітів і публікацій на офіційних сторінках закладу в соціальних мережах убачається, що в інтернаті періодично організовується культурно-просвітницька діяльність для підопічних. Водночас безпосередньо під час проведення відвідування групою НПМ встановлено, що приміщення бібліотеки та ресурсної кімнати були зачинені. Доступ підопічних і працівників закладу до зазначених об'єктів повністю обмежили у зв'язку з перебуванням відповідальної особи у щорічній відпустці, а її обов'язки не було покладеного на іншого працівника. Відтак, встановлено, що регулярні заняття творчістю та змістовне дозвілля підопічних у закладі належним чином не організовані.

Інші порушення.

20. Наказом керівника закладу від 06.01.2026 № 11/од створено мультидисциплінарну команду у складі лікаря-психіатра, старшої медичної сестри, сестри-господині, організатора культурно-просвітницької діяльності та соціального працівника. Водночас під час відвідування групою НПМ встановлено, що працівники, визначені членами мультидисциплінарної команди, не були ознайомлені з наказом про її створення (фото 14).

Зазначене свідчить про неналежну організацію роботи мультидисциплінарної команди, оскільки працівники не були належним чином поінформовані про свій статус членів команди, її завдання та участь у забезпеченні індивідуальних потреб отримувачів соціальної послуги. Відповідно до Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17 грудня 2018 року № 1901 (далі – Державний стандарт), мультидисциплінарна команда забезпечує визначення індивідуальних потреб отримувачів соціальної послуги та планування заходів соціальної послуги відповідно до таких потреб.

21. Відповідно до пунктів 1, 3 розділу ІІІ Державного стандарту порушено строки визначення ступеня індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги соціальної реабілітації. В особових справах підопічних знаходиться лише по одному індивідуальному плану надання соціальної послуги, при цьому дати їх складання не зазначені.

Це свідчить про неналежне документування процесу визначення та перегляду ступеня індивідуальних потреб отримувачів соціальної послуги, а також не дає можливості встановити дату первинного та повторного визначення індивідуальних потреб, періодичність їх перегляду та своєчасність коригування індивідуальних планів.

Також індивідуальні плани не містять усієї необхідної інформації про потреби в ресурсах. Таким чином, не забезпечено належного контролю за актуальністю індивідуальних планів та їх відповідності актуальним індивідуальним потребам підопічних, що створює ризик надання соціальної послуги без урахування змін у стані та потребах її отримувачів.

22. Формування особової справи підопічних ведеться без дотримання вимог Положення закладу, Закону України «Про соціальні послуги», Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», оскільки відсутні документи, які б свідчили про розмір пенсії підопічних, висновки лікарських комісії, оновлення індивідуальних планів реабілітації та інше, що може свідчити про неналежний стан ведення діловодства, відсутність системного контролю з боку адміністрації за повнотою формування особових справ, а також про ризики порушення прав підопічних на належне пенсійне/соціальне забезпечення, своєчасне медичне обслуговування та якісне надання соціально-реабілітаційних послуг відповідно до їхніх індивідуальних потреб.

23. Під час відвідування встановлено неналежне документальне оформлення та облік випадків вибуття і повернення підопічних із психоневрологічного інтернату. Зокрема, в установі не забезпечено належного документального підтвердження окремих випадків перебування підопічних за межами закладу, у тому числі у зв’язку з відвідуванням родичів, участю у спортивних змаганнях та інших заходах. Відповідні відомості про підстави, період вибуття та повернення підопічних у документації відображаються неналежним чином. Відповідно до пунктів 26, 27 та 30 Типового положення про

психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 957, тимчасове вибуття підопічного здійснюється на визначених законодавством підставах, а про тимчасове вибуття та повернення підопічного інтернат у встановлений строк інформує відповідні органи.

Крім того, моніторинговій групі не надано належних розпорядчих документів, які б підтверджували визначення працівника (працівників), відповідального за супровід підопічних під час їх перебування за межами території інтернату.

Таким чином, в установі не забезпечено належного документального контролю за вибуттям та поверненням підопічних, а також належного визначення відповідальних працівників за їх супровід за межами закладу, що не відповідає встановленому порядку організації тимчасового вибуття підопічних.

24. Під час відвідування встановлено використання терміну «інвалід» у Положенні закладу та посадових інструкціях працівників ПНІ. Зазначене свідчить про порушення принципу недискримінації та поваги до гідності осіб з інвалідністю, гарантованих статтею 24 Конституції України, статтею 2 Конвенції про права осіб з інвалідністю (яка закріплює принцип поваги до гідності, індивідуальної автономії та недискримінації), а також статтею 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування термін «особа з інвалідністю» та похідних від нього» внесено зміни до низки законодавчих актів України щодо заміни терміну «інвалід» на «особа з інвалідністю». У нормативно-правових актах та офіційній документації має застосовуватися коректна і недискримінаційна термінологія. Використання застарілої назви не поєднується з вимогами чинного законодавства та може розцінюватися як прояв стигматизації, що суперечить міжнародним стандартам захисту прав людини.

25. У порушення вимог статті 936 Цивільного кодексу України персонал зберігає оригінали документів підопічних без укладення договору зберігання (у формі заяви, розписки тощо).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Волинській обласній військовій адміністрації:

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

облаштувати в ПНІ укриття.

2. Національній соціальній сервісній службі України:

вжити заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема провести моніторинг за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальних послуг у ПНІ.

3. Руденському психоневрологічному інтернату забезпечити:

внесення до посадових інструкцій усіх працівників відділення інформацію про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

проведення ефективних дезінсекційних заходів, усунути можливі джерела проникнення і розмноження комах, а також забезпечити належний санітарний стан приміщень та систематичний контроль за результативністю проведених заходів;

розроблення відповідно до рекомендацій лікаря та призначень дієтичного харчування для підопічних, які його потребують, а також належне забезпечення таким харчуванням;

своєчасне проведення огляду осіб лікарською комісією за участю лікаря психіатра, психолога і педагога з метою вирішення питання щодо подальшого їх проживання або перегляду рішень про недієздатність з належним документальним оформленням таких висновків;

своєчасне проходження медичних оглядів працівниками інтернату;

належне ведення медичної документації відповідно до вимог законодавства, зокрема належне документування випадків застосування до підопічних фізичного обмеження та ізоляції;

дотримання норм житлової площі на одну особу;

обладнання житлових кімнат другого та третього поверхів та кімнат санітарних вузлів кнопками виклику персоналу в робочому стані;

облаштування житлових кімнат меблями відповідно до Мінімальних норм;

вжиття заходів щодо вилучення з використання металевого столового посуду та забезпечити підопічних посудом, виготовленим із безпечних матеріалів, відповідно до встановлених санітарно-гігієнічних вимог;

вільний доступ підопічним до питної води;

належне оформлення документів, що стосуються прав та законних інтересів недієздатних підопічних, із дотриманням установленого законодавством порядку їх представництва;

можливість самостійно визначати спосіб зберігання та вільно розпоряджатися власними грошовими коштами дієздатним підопічним;

ведення належного обліку коштів недієздатних підопічних;

організацію та проведення працетерапії підопічних із дотриманням вимог законодавства, з урахуванням стану їхнього здоров’я, індивідуальних можливостей, характеру та обсягу робіт, а також на підставі відповідних рекомендацій і призначень;

призначення на посаду інспектора з трудової адаптації особу, що відповідатиме кваліфікаційним вимогам посадової інструкції;

безперервний доступ до дозвілля підопічних;

функціонування мультидисциплінарної команди з належним оформленням документів її діяльності;

наявність індивідуальних програм реабілітації та ведення планів

реабілітації осіб з інвалідністю, які проживають у закладі;

ведення особових справ відповідно до вимог Положення інтернату;

належне ведення обліку прибуття, вибуття підопічних із закладу із призначенням відповідальних осіб супроводу;

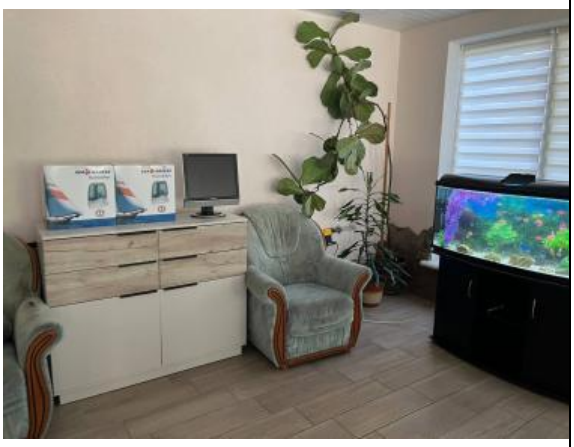
внесення зміни в Положення відділення відповідно до вимог чинного законодавства;

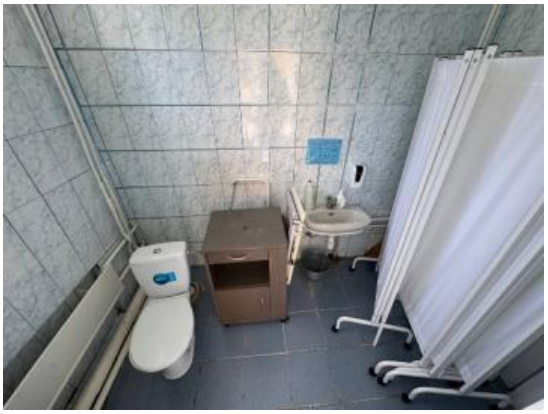
укладання договорів на зберігання оригіналів документів підопічних.

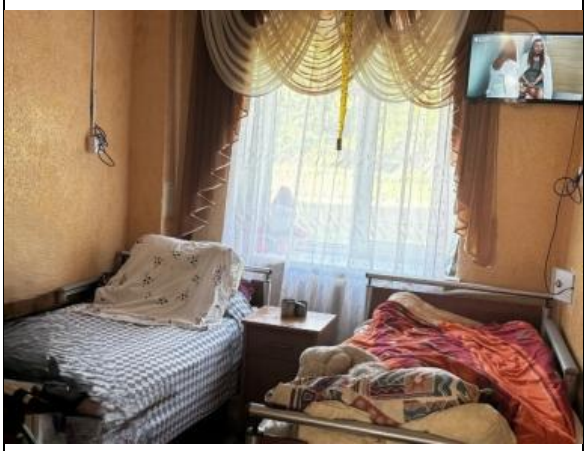
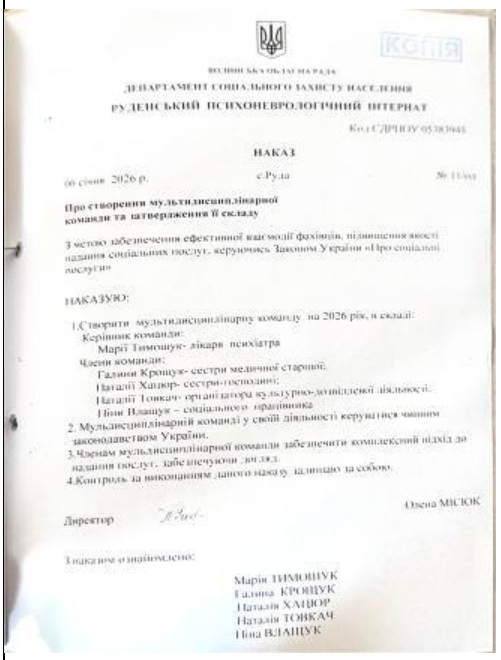
Додатки: фотоматеріали на 3 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ:
Представник Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини
у Волинській області **Катерина ШКЛЬОДА**

Фотоматеріали

Фото 1	Фото 2
Фото 3	**Фото 4**

Фото 5 	**Фото 6**
Фото 7 	**Фото 8**
Фото 9 	**Фото 10**

Фото 11	Фото 12
Фото 13	**Фото 14**